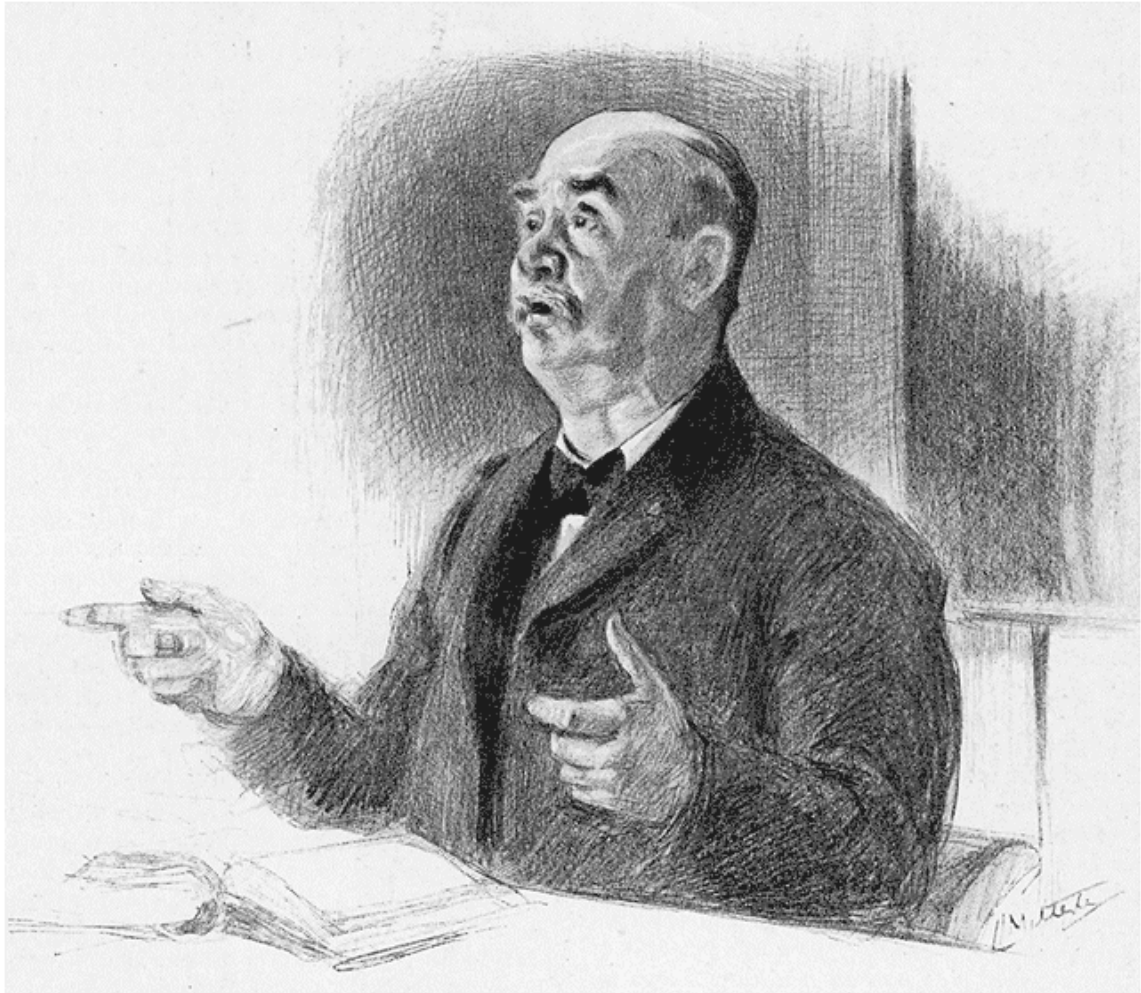

Εμίλ Γκιεμπάρ

Το Πάσχα του φυγόδικου *διήγημα*

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εμίλ Γκεμπάρ

// Το Πάσχα του φυγόδικου
διήγημα

Πρώτη δημοσίευση: **Εφημερίδα «Αθήναι»**, 1908, αγνώστου μεταφραστή

Πηγή κειμένου: «**Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία**», του Νίκου Σαραντάκου (<https://sarantakos.wordpress.com>)

 2022

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: **Γιάννης Φαρσάρης**

Άδεια ελεύθερης διανομής: **Creative Commons BY-NC-SA**

(Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Παρόμοια διανομή)

Εμίλ Γκεμπάρ

Ο **Emile Gebhart** (1839-1908) ήταν μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας, που έκανε όνομα κυρίως ως ιστορικός της τέχνης. Ο Γκεμπάρ είχε διοριστεί στη Γαλλική Σχολή Αθηνών και έζησε στην Ελλάδα από το 1862 ως το 1865, και έγραψε για την Ελλάδα (π.χ. *Souvenirs d'un vieil athénien*, Αναμνήσεις ενός γέρου Αθηναίου) αν και περισσότερο αγάπησε την Ιταλία, στην οποία αφιέρωσε τον κύριο ογκο του έργου του.

Ήταν καθηγητής στη Σορβόννη και το μάθημά του ήταν δημοφιλέστατο και προσέλκυε πάρα πολλούς ακροατές και εκτός πανεπιστημίου.

Το διήγημα που θα διαβάσουμε δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Αθήναι το 1908, χωρίς φυσικά να αναφέρεται ποιος το μετέφρασε (σε καθαρεύουσα). Το διήγημα εκτυλίσσεται στην ορεινή Πελοπόννησο, μεταξύ Ηλείας και Μεσσηνιας..

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΥ ΦΥΓΟΔΙΚΟΥ

ΕΜΙΛ ΓΚΕΜΠΑΡ

Το Πάσχα του φυγόδικου

Εμίλ Γκεμπάρ

διήγημα

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΤΥ ΦΥΓΟΔΙΚΟΥ

Ε ΠΑΝΑΒΛΕΠΩ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΗΝ ΘΕΛΚΤΙΚΗΝ ΧΩΡΑΝ, ήτις από των φαράγγων της Αρκαδίας άγει τον οδοιπόρον εις την πεδιάδα της Ήλιδος και εις τους δροσερούς του Αλφειού λειμώνας. Παύει τις να βλέπη τα υψηλά όρη του Λυκείου και του Μενάλου, κιβωτόν των παλαιών δαιμονικών μύθων και μελαγχολικήν ερημίαν όπου αναπαύεται ως εν νεκροπόλει ογκολίθων στεφομένη υπό της χιόνος και της πάχνης η αυστηρά ψυχή της Πελασγικής Ελλάδος. Παρελαύνουν τώρα μόνον πυκνόφυτοι λοφίσκοι, ανθηραί κοιλάδες, παχυλοί λειμώνες, διαυγή ρυάκια κυλιόμενα και κελαρύζοντα εις τας στενάς πτυχάς του μαγευτικού τοπείου, ίνα καταλήξουν εις τον Ερύμανθον. Και ο Ερύμανθος αυτός βουκολικός ρύαξ είνε, όπου μόνον οι αστράγαλοι βρέχονται από το κρυστάλλινον ύδωρ το κατοπτρίζον τα σειόμενα ελαφρώς αργυρά φυλλώματα.

Και εις την θελκτικήν αυτήν έρημον πού και πού παρουσιάζονται πτωχικαί καλύβαι πτωχοτάτων χωρικών και μικροί βοσκοί άξιοι των ύμνων του Βιργιλίου φυλάσσοντες από διαστήματος εις διάστημα ολίγα τινά τρελλά ερίφια!

Την πρωΐαν εκείνην ήτο Μεγάλη Πέμπτη, έπρεπε να διαβώμεν τον Αλφειόν, ίνα διά της Ολυμπίας κοιλάδος, των ορίων της Φιγαλίας και των Μεσσηνιακών πεδιάδων φθάσωμεν εις το όρος της Ιθώμης το υπό του Σατωβριάνδου εξυμνηθέν. Αι βροχαί όμως του Απριλίου είχαν πληρώσει τον Αλφειόν, όστις με αξιώσεις μεγάλου ποταμού μας ηνάγκασε τόσον να λοξοδρομήσωμεν ίνα εύρωμεν κατάλληλόν τι πέραμα ώστε ηναγκάσθημεν να παραιτηθώμεν της επισκέψεως των συντριμμάτων της Ολυμπίας.

Περι το εσπέρας ευρέθη το πέραμα. Κινδυνώδες διότι εκινδυνεύσαμεν να παρασυρθώμεν με τους ίππους μας, οχληρόν διότι περίβρεκτοι εγίναμεν ως σπόγγοι.

- Και πού θα στεγνώσωμεν, πού θα δειπνήσωμεν; ηρώτησα τον οδηγόν μας.

- Εκεί επάνω εις το βουνό, εις το Μαυροκέφαλον...

*

Συνιστώ το άσυλον του Μαυροκεφάλου εις τους περιηγητάς τους ποθούντας να ζήσουν την πρωτόγονον ζωήν. Αποτελείται από επτά περίπου καλύβας, των οποίων αι στέγαι αναλόγως της εποχής αφίνουν να διέρχεται πότε η βροχή και πότε το φέγγος της Σελήνης.

Ο οδηγός μας Λεφτέρης έκρουσε την θύραν του φρικαλεωτέρου των οικημάτων αυτών. Μία πρεσβύτις υψηλή,

ευθυτενής, πενθηφορούσα με θλιβεράν την όψιν και το μέτωπον σφιγγόμενον από μαύρους δεσμούς ήνοιξεν ολίγον και με προφανή δισταγμόν.

Ο οδηγός μας ωμίλησεν επί τινας στιγμάς χαμηλοφώνως και τη έδωκε τρία τάλληρα. Τότε η γραία ενόμισεν ότι ήσυχη ημπορούσε να μας προσκαλέση εις το ενδιαίτημά της.

Η νυξ είχεν επέλθει.

Η γραία ήναψε πηλίνην λυχνίαν και κατόπιν έρριψε ξηρούς θάμνους εις την εστίαν. Και τότε ηδυνήθημεν να ίδωμεν την όλην αθλιότητα της ξενιζούσης ημάς γραίας. Ο ξενών απετελείτο από έν και μόνον διαμέρισμα βρίθον από μυρία όσα ετεροειδή αντικείμενα. Δάπεδον δεν υπήρχε. Μόνον χώμα πατημένον, από δε των σκωληκοβρώτων δοκών εκρέμαντο κομβολόγια κρομμυδίων και άλλων καρπών. Εις μίαν γωνίαν μία όρνις εθέρμαινε τα ορνίθια της, ενώ επάνω εις παλαιοβάρελον, το οποίον είχε χάσει τον προορισμόν του, μαύρος γάτος εκάθητο παρακολουθών με τους σμαραγδίνους του οφθαλμούς τα κινήματά μας. Παρά το τζάκι έν καπνισμένον εικόνισμα υπέρ το οποίον υπήρχε κλαδίσκος ευλογημένος.

*

Κατά το δείπνον μας εισήλθε δωδεκαετής μείραξ, με την μορφήν πελιδνήν εκ του πυρετού καλυπτόμενος από την

κάπαν του βουνού με την φουστανέλλαν αληθές ράκος. Είπε δύο λέξεις εις το αυτί της γραίας, ήτις εφρικίασε και εστράφη προς ημάς με παράδοξον αγωνίαν.

Ήδη ετοιμάζαμεν τας στρωμνάς μας ή μάλλον τα σκεπάσματα, όταν η γραία έλαβε μίαν παλαιάν κάπαν, μικρόν κίτρινον αλειματοκέριον και το κομβολόγιόν της.

- Πηγαίνω, είπεν εις τον Λεφτέρην, με τον Δημητράκην εις την εκκλησίαν. Αύριον ο Χριστός θα κρεμασθή. Και είνε μακράν η εκκλησία. Θα γυρίσωμεν αργά. Ο Θεός να φυλάξη όσους περάσουν την νύκτα εις την καλύβα αυτή!..

Η καπνίζουσα λυχνία και οι άνθρακες οίτινες έλαμπον ακόμη εις το τζάκι εφώτιζον αμυδρώς τον θλιβερόν αυτόν κοιτώνα, ενώ ο μαύρος γάτος μετ' επιμονής πάντοτε μας παρετήρει με τους πρασίνους οφθαλμούς του.

Αι περιστεραί γουργουρίζουσαι περιίπταντο εις τα ερεβώδη ύψη της καλύβης με το ανυπόφορον πτερούγισμά των, χοιρίδιον δε του γάλακτος ζηλώσαν την γλώσσαν του πρσπάππου του Ερυμανθίου κάπρου ηθέλησε να ενοχλήση τα ορνίθια και με την ταραχήν την οποίαν ενέσπειρεν εις αυτά μας ηνώχλησεν επί αρκετήν ώραν.

Το μεσονύκτιον η βροχή ήρχισε πίπτουσα ραγδαία. Τότε δε η πρεσβύτις και ο Δημητράκης ενεφανίσθησαν. Ο μικρός ήναψε προ του εικονίσματος το αλειματοκέρι του και αμφοτέροι τέλος εκάθησαν ο εις εις το εν άκρον του τζακίου και η άλλη εις το έτερον. Η γραία έπαιζε με το κομβολόγι της ενώ ο μικρός με το όμμα και το ους τεταμένα εφαινετο

αφιερώσας όλην του την προσοχήν προς την θύραν από της οποίας ανέμενεν ίσως την άφιξιν κάποιου βραδύναντος επισκέπτου.

*

Αίφνης ώρμησε προς την θύραν και ερρίφθη εις την αγκάλην ενός νεανίου, όστις παρ' όλην την κάπα του έσταζεν εκ της βροχής ενώ αι υψηλαί δερμάτιναι μπόταις του ήσαν πλήρεις λάσπης.

Ο νέηλυς ήτο πάνοπλος, μόλις δε εισελθών αφήκε θαυμάσιον κυνηγετικόν όπλον εις την άκραν της εστίας, χωρίς δε να το θέλη ίσως επέδειξεν εις το σελάχι του τέσσαρα πιστόλια και την λαβήν γιαταγανίου.

Όταν απέβαλε και την κάπαν και την κουκούλαν παρετήρησα εις το αμφίβολον φέγγος της πυράς ζωηράν και λεπτήν μορφήν, μαύρους οφθαλμούς όπου έλαμπεν ο πειρατής των αγρύπνων νυκτών της φυγής μέσω των ορέων κα των ανεκλαλήτων κινδύνων.

Λεπτός μύσταξ επεσκίαζε γραφικώτατα χείλη, υπό το κατακόκκινον δε φέσι του εφαινετο το μέτωπον εφήβου σκιαζόμενον από ολίγας τρίχας της κόμης.

- Ιδού, εσυλλογίσθην, εις χαριτωμένος κλέφτης. Εύχομαι εις τον Πανάγαθον να μη αποστείλει απόψε την χωροφυλακήν του Αλφειού προς την καλύβην αυτήν διά να μη αναγκασθή ο

νεαρός αυτός ιππότης να κάμη χρήσιν όλων των πυροβολαρχιών του!...

Ο νέηλυς χαιρετήσας μετά σοβαρότητος την πρεσβύτιδα εκάθησεν επί χαμηλού σκίμποδος και απέδιδεν εις τον Δημητράκην τας θωπείας του με την γλυκύτητα πρεσβύτερου αδελφού.

Εξήγαγε μάλιστα από το σελάχι δύο πορτοκάλλια με τα οποία τον εφιλοδώρησε. Κατόπιν εφώναξε τον γάτον με τα πράσινα μάτια, και τον εστριφογύριζε με στοργήν επάνω εις τας σκληράς πτυχάς της στακτερής του κάπας. Η γραιία τω έδωκε μαύρον ψωμί, ελαίας και ποτήριον οίνου. Και τον εκύτταξε να τρώγη, σιγηλή, τυλιγμένη μέσα εις τον πένθιμόν της πέπλον με μίαν έκφρασιν μητρικής αγερωχίας αλλά και τρόμου, και ήτις εις το τρεμοσβύνον φέγγος της εστίας, είχε την όψιν εμπνευσμένης Συβίλλης. Όταν εδείπνησεν ο κλέφτης κατεκλίθη επί της θερμής πέτρας της εστίας.

Ο μικρός εξήλθεν εις την βροχήν διά να επαγρυπνή γύρω από την γαλήνην και η γραιία μαζευμένη εις το βάθος της σκηνής άκαμπτος και ροφώσα διά του βλέμματος τον κοιμώμενον, επανέλαβε το σιγηλόν μοιρολόγι του κομβολογίου της.

*

Την επομένην από τα εξημερώματα ηγέρθημεν. Αλλ' ο Δημητράκης και ο μυστηριώδης ξένος της νυκτός είχαν αναχωρήσει. Η γραία μάς απεχαιρέτισε και επί μακρόν μας παρατήρει από του κατωφλίου της καλύβης της, εν ω ηκολουθούμεν το μονοπάτι της Ανδρίτσαινας. Ενώ κατηρχόμεθα, είχα μείνει τελευταίος και ούτω έμαθα από τον οδηγόν την ιστορίαν της μυστηριώδους αυτής οικογενείας.

«-Αυτός ο Σπύρος, μου είπε, είναι ο μεγάλος αδελφός του Δημητράκη, και οι δύο είναι εγγόνια της γραίας. Η μητέρα από καιρού είχεν αποθάνει, ο δε πατήρ των είχε πνιγή ενώ εζήτηι να διαβεί το πέραμα όπου χθες εκινδυνεύσαμεν και ημείς. Είχαν εις το σπήτι και μίαν αδελφήν την οποίαν έλεγαν Γιαννούλαν, η οποία όταν έγινε δεκαέξ ετών κορίτσι ήτο τόσον εύμορφη και τόσον ξανθή, τόσον γελαστή και λιγυρή, ώστε όλα τα παλληκάρια από την Ηλείαν έως την Μεσσηνίαν την ερωτεύθησαν. Ο Σπύρος ο μεγαλείτερος ήτο ακόμη πέρυσιν καλόγηρος εις το μοναστήρι του Βουρκάνου. Ήταν καλό παιδί, ήξευρε γράμματα και ήτο προκομμένος, με τα μαύρα του μαλλιά που έπεφταν έως το γόνατον τόσον ώστε έλεγαν πως γρήγορα θα γίνη Δεσπότης εις την Καλαμάτα. Αλλ' ήτο γραπτόν εις το δόλιον σπήτι να πέση η δυστυχία. Η Γιαννούλα ήτο πεταχτή και ηγάπησεν έναν εύμορφον καπετάνιο από το Λεοντάρι πέραν εις τον Ταϋγετον. Μία νύκτα εχάθη και κανείς δεν την είδε πλέον. Όταν ο Σπύρος έμαθε την ατιμίαν αυτήν έκοψε τα μακρυά μαλλιά, έρριξε το ράσον, έτρεξεν εις το Λεοντάρι και εσκότωσε την καπετάνιο μέρα μεσημέρι κάτω

από τα πλατάνια της πλατείας. Τότε επήρε τα βουνά. Οι χωροφύλακες τον κυνηγούν πώς κυνηγούν έναν λύκον, τώρα πάει ένας χρόνος. Κι' αυτός έχει λαβώσει πέντε έξ' έως τώρα και κανείς δεν ημπορεί να τον πιάση, διότι όλοι του τόπου που ηξεύρουν την αιτίαν του φόνου τον συμπαθούν και τον κρύβουν. Δεν είνε όμως αυτή χριστιανική ζωή, και δι' αυτό θλίβεται η γρηά μάμμη του...».

Το μεγάλο Σάββατον, εις τας 4 το απόγευμα αφού επισκέφθημεν το φρούριον της Μεσσήνης, εισήλθομεν εις το μοναστήριον της Ιθώμης. Οι καλόγηροι επηγαινοήρχοντο διά τας προετοιμασίας του Πάσχα. Εκατοντάδες προσκυνητών, χωρικοί του Αλφειού, του Ερυμάνθου, του Λάδωνος, του Παμίσου, ορεινοί της Φιγαλείας ή του Ταϋγέτου, ψαράδες της Πύλου ή της Καλαμάτας, πραγματευτάδες από την Μεθώνην, στρατιώται με πασχαλινήν άδειαν, αλβανοί βοσκοί, κλέφτες από τα μεγάλα οροπέδια της Αρκαδίας, πειραταί από τα σπήλαια του Μαλέα ή από τας γυποφωλεάς του Ματαπά, λαός ποικίλος, βομβών, θορυβώδης και ήκιστα μυστικοπαθής επηγαινοήρχετο γύρω από το μοναστήρι, εβόμβει εις τας στοάς, επλημμύριζε τον πρόναον, τον κήπον του Μοναστηρίου. Υπήρχον και λησταί επάνω εις το κωδονοστάσιον όπου υπό το πρόσχημα κωδωνοκρουστών παρετήρουν γύρω μετά προσοχής να ίδουν μήπως θα ενεφανίζοντο μαύροι ως φαντάσματα οι χωροφύλακες. Σπείραι παιδίων έφερον κλάδους δάφνης και άλλων μυροβόλων δένδρων και άνθη ποικίλα των αγρών διά να

στολίσουν το ιερόν. Μέσα εις την αυλήν τα παλληκάρια είχαν στήσει τον χορόν υπό τους ταπεινούς ήχους της καραμούτζας, ενώ οι αγαθοί καλόγηροι, κατατρομαγμένοι διά τον θόρυβον εζήτουν καμμίαν γωνίαν να εξομολογήσουν τας γυναίκας.

Από της ενάτης ώρας ήρχισαν αι γονυκλισίαι, οι ύμνοι και η ψαλμωδία, οι αίνοι και το θυμιάτισμα, η λειτουργία τέλος της Αναστάσεως. Ο ηγούμενος μάς είχε τοποθετήσει απέναντι του εικονοστασίου. Η παλαιά εκκλησία μετ' ολίγον έλαμπεν εκτυφλωτικώς και το θέαμα ήτο θεσπέσιον όσον και το ακρόαμα, διότι ταυτοχρόνως συμπληρωθέντος του μεσονυκτίου ηκούσθη το:

- Χριστός ανέστη εκ νεκρών!...

Εις το σύνθημα τούτο έκαστος εξήγεν εν πασχαλινόν αυγόν και συγκρούων αυτό με τον διπλανόν του το κατεβρόχθιζε διά να αποχαιρετήσει την μακράν νηστείαν και να πανηγυρίση την εις την ζωήν και την χαράν επάνοδον.

*

Απέναντί μας ακριβώς και πλησίον του λευκού τοίχου του στολιζομένου από μυροβόλους τινάς κλαδίσκους όρθιοι αλλ' ακουμβώντες εις τα στασίδια και ενδεδυμένοι με λευκοτάτας φουστανέλλαις ίσαντο οι δύο αδελφοί ο Σπύρος και ο Δημητράκης. Ο Σπύρος ήτο άοπλος.

Μικρός εσταυρωμένος είχαν αντικαταστήσει τα κουμπούρια. Είχαν επανέλθει εις την εκκλησίαν του την προσφιλή και εφαινετο γαλήνιος και ευδαίμων. Βλέπων αυτούς έχοντας τόσην εμπιστοσύνην, ενεθυμήθη τους λόγους της γραίας κατά την νύκτα της Μεγάλης Πέμπτης.

- Εύχομαι εις τον Θεόν να διαφυλάξη όσους περάσουν την νύκτα αυτήν εις την καλύβα μου»

*

Οι διαθερμότεροι χριστιανοί μετά το χαρμόσυνον άγγελμα πλησιάζουν την ωραίαν πύλην να μεταλάβουν. Πρώτοι από τους κοινωνούντες των Αχράντων Μυστηρίων είνε ο Σπύρος και ο Δημητράκης. Ο γηραιός ηγούμενος ευλογεί τας δύο σκυμμένας κεφαλάς και κατόπιν τους νεύει να εισέλθουν μέσα εις το εικονοστάσιον και να φύγουν από την θυρίδα του ιερού.

*

Η λειτουργία έληγεν υπό την χαρωπήν κωδωνοκρουσίαν μέσω νεφελών θυμιάματος. Την στιγμήν εκείνην, τρεις πυροβολισμοί αντήχησαν παρά την πύλην του μοναστηρίου. Το πλήθος έκπληκτον, περίφοβον αλλά και περίεργον ώρμησεν έξω της εκκλησίας. Οι καλόγηροι εγκατέλιπον το

ιερόν, ενώ ο ηγούμενος ανεγίγνωσκε το τελευταίον ευαγγέλιον.

Με πολύν κόπον εξήλθομεν και ημείς και εφθάσαμεν εκεί όπου θρήνος των γυναικών και των ανδρών βλασφημίας μας προσείλκυον.

Τότε αντεληφθημεν υπό το φέγγος των αλειματοκηρίων, τα οποία εβάσταζον οι βοσκοί της Μεσσηνίας, το σώμα του Σπύρου φερόμενον υπό καλογήρων. Η θελκτική κεφαλή διατρηθείσα υπό μιας σφαίρας εις το μέτωπον, ανεπαύετο εις τας χείρας του ολοφυρομένου Δημητράκη. Και το τέκνον του Αλφειού διήλθε μέσω των ανθέων, με τα ωχρά χείλη υγρά ακόμη από το αίμα του Θεού του...

Οι χωροφύλακες οίτινες είχαν φονεύσει τον φυγόδικον καλπάζοντες ανεχώρησαν υπό την αράν και την μανίαν των προσκυνητών. Ο ηγούμενος φέρων ακόμη τα άμφια ήλθε να προσευχηθή επί του πτώματος του μαθητού του. Δεν τον αφήκε παρά μόνον την ανατολήν οπότεν υπό το έκλαμπρον του Πάσχα φως ο Σπύρος ετάφη εις το ιερόν χώμα του Μοναστηρίου του.

*

Την μεσημβρίαν σιγηλοί κατηρχόμεθα την ατραπόν της Ιθώμης. Μακρόθεν δε ανεγνωρίσαμεν τον Δημητράκην, όστις

με σκυμμένην την κεφαλήν επανήρχετο εις την γραιάν, μόνος
και άπελπις...

Αιμίλιος Γκεμπάρ

Μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας.

ΕΜΙΛ ΓΚΕΜΠΑΡ

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Το ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ ΦΥΓΟΔΙΚΟΥ

ΤΟΥ ΕΜΙΛ ΓΚΕΜΠΑΡ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ
ΜΟΡΦΗ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ
2022 ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ
ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ ΜΕ ΣΚΟΠΟ
ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

